

Goede vrijdag 2023

Kruisweg
door Albert Servaes

Voorgangers: ds. Ybo Buurma
Taakgroep Eredienst Gorechtkerk Haren – Onnen
Organist: Roel Wester

Stilte

Inleiding

Op deze Goede Vrijdag gedenken wij het lijden en de dood van Jezus, onze Heer. Het is donker en stil in de kerk. De mens naar Gods hart is het zwijgen opgelegd. Ons samenzijn is een wake rondom de laatste weg die hij is gegaan.

Wij volgen deze avond de Kruisweg van Luithagen gemaakt door de Vlaamse expressionist Albert Servaes (1883 – 1966). Hij tekende, in veertien staties – dat zijn halteplaatsen op weg naar de kruisiging – de laatste gang die Jezus is gegaan. De staties zijn door Servaes gemaakt in 1919, direct na de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog. Hij woonde destijds in de nabijheid van de slachtevelden in Vlaanderen. De ontzetting over het onmenselijke oorlogsleed zien we terug in de onopgesmukte, realistische houtskooltekeningen die Servaes van Jezus' lijden vervaardigde. Van de staties die Servaes maakte volgen wij er vanavond negen.

We voelen ons vaak onmachtig tegenover het brute geweld dat mensen elkaar aandoen, het leed dat iemand zomaar overkomt of het verdriet dat we zelf meemaken. Mensen misbruiken elkaar, mensen martelen en doden, ze kwetsen en stoten elkaar uit, mensen zijn gewelddadig. Het gebeurde vroeger, maar het gebeurt evenzo goed vandaag, van het kleinste handgemeen tot aan de fronten in Oekraïne.

Wij sluiten onze ogen en oren niet voor wat we zien, voelen en horen. Toch willen wij ook hoopvol onze vragen en verlangens voor de toekomst kenbaar maken in onze woorden en gebeden. In het geloof dat het lijden en de dood bij God niet het laatste woord zullen hebben.

Aan het begin bidden wij tot God en voor elkaar:

God, bij U schuilen wij

in het onbarmhartige licht van deze dag,
in de duisternis van het ongenadig geweld,
de dood die mensen
elkaar dagelijks aandoen.
Hoor ons en blijf niet ver

Allen: HEER ONTFERM U

Hier gedenken wij
Jezus Messias, in zijn lijden, zijn dood.
In de dagen van zijn leven
heeft Hij mensen gedragen,
onze leegte onder ogen gezien,
uw liefde uitgedeeld als brood en wijn.
Maar Hij was niet gewenst,
werd uitgestoten en geslagen,
gemarteld en gedood,
door vijanden omringd,
door vrienden verraden.

Allen: HEER ONTFERM U

Wij zien op naar het kruis
waaraan Hij werd geslagen.
en zien hoe Hij in zijn lijden is verbonden
met de tallozen die tot op vandaag
door geweld en onrecht worden getroffen,
door verdriet en verlies zijn aangeslagen.
Laat dit uur voor ons zijn
als een waken en bidden met Hem.

Allen: HEER ONTFERM U

Zingen Het lied van de kruisweg

(Mel: O hoofd vol bloed en wonden, Lied 576b)

1. O Heer van hoop en leven,
U deelde ons bestaan,
door liefde zeer gedreven,
dat wij in vrede gaan.

Voor ons werd u geboren,
voor ons hebt u geleefd,
dat wij uw boodschap horen,
dat Gij uw heil ons geeft.

2. O Heer van eeuw'ge waarheid,
wij bidden U om licht,
de wereld smeekt om klaarheid,
om recht dat vrede sticht.
Dat trouwe herders voorgaan,
oprecht en toegewijd,
dat kleinen nooit teleorgaan
in ongelijke strijd.

3. O Heer, steeds trouw gebleven,
wij bidden U om kracht,
wanneer in angst wij leven,
voor pijn en overmacht.
Wil ons geloof vergroten,
dat wij standvastig zijn,
vol moed en onverdroten
al voelen we ons klein.

1. Jezus veroordeeld door Pontius Pilatus

Lezing: Mattheus 27:11-26

11 Toen Jezus voor de gouverneur stond, stelde deze Hem de vraag: 'Bent U de koning van de Joden?' Jezus zei: 'U zegt het.' 12 Maar op de beschuldigingen die de hogepriesters en oudsten tegen Hem inbrachten, antwoordde Hij niet één keer. 13 Daarop zei Pilatus tegen Hem: 'Hoort U niet wat deze getuigen allemaal tegen U inbrengen?' 14 Hij gaf op geen enkele beschuldiging enig weerwoord, wat de gouverneur zeer verwonderde.

15 Nu had de gouverneur de gewoonte om op het pesachfeest één gevangene vrij te laten, en die door het volk te laten kiezen. 16 Er zat toen een beruchte gevangene vast, die Jezus Barabbas genoemd werd. 17 En dus vroeg Pilatus hun, toen ze daar waren samengestroomd: 'Wie wilt u dat ik vrijlaat, Jezus Barabbas of Jezus die de messias wordt genoemd?' 18 Hij wist namelijk dat ze Hem uit afgunst hadden uitgeleverd. 19 Terwijl hij op de rechterstoel zat, werd hem een boodschap van zijn vrouw gebracht: 'Laat je niet in met die rechtvaardige! Om Hem heb ik namelijk vannacht in een droom veel moeten lijden.' 20 Ondertussen haalden de hogepriesters en de oudsten het volk over: ze moesten om Barabbas vragen, en Jezus laten doden. 21 Weer nam de gouverneur het woord en hij vroeg opnieuw: 'Wie van de

twee wilt u dat ik vrijlaat?' 'Barabbas!' riepen ze. 22 Pilatus vroeg hun: 'Wat moet ik dan doen met Jezus die de messias wordt genoemd?' Allen antwoordden: 'Aan het kruis met Hem!' 23 Hij vroeg: 'Wat heeft Hij dan misdaan?' Maar ze schreeuwden alleen maar harder: 'Aan het kruis met Hem!' 24 Toen Pilatus inzag dat hij niets bereikte, maar dat er zelfs een opstand dreigde uit te breken, liet hij water brengen, waste ten overstaan van de menigte zijn handen en zei: 'Ik ben onschuldig aan de dood van deze man. Zie het zelf maar op te lossen.' 25 En heel het volk antwoordde: 'Laat zijn bloed ons maar worden aangerekend, en onze kinderen!' 26 Daarop liet Pilatus Barabbas vrij, maar Jezus leverde hij uit om gekruisigd te worden, nadat hij Hem eerst nog had laten geselen.

Ter overdenking:

Hoeveel mensen overkomt dit niet? Mensen worden veroordeeld omdat er geen eerlijke rechtspraak is, omwille van hun huidskleur, hun overtuiging, hun inzet, hun geloof, hun geaardheid. Dat gebeurt overal in onze wereld, vooral daar waar democratie en vrijheid ver weg zijn. Maar ook in onze samenleving worden mensen weggezet door vooroordelen, door discriminatie, door bureaucratie, door de keiharde uitspraken van medemensen in de media.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp) and common time (C). The melody is simple and hymn-like. The lyrics are written below the notes.

Blijf met uw ge - na - de bij ons, Heer on - ze God. O,
blijf met uw ae - na - de bij ons. licht in het dui - ster.

2. Jezus neemt zijn kruis op zijn schouders

Lezing: Mattheus 27:27-31

27 De soldaten van de gouverneur namen Jezus mee naar het pretorium en verzamelden de hele cohort om Hem heen. 28 Ze kleedden Hem uit en deden Hem een scharlakenrode mantel om, 29 vlochten een kroon van doorntakken en zetten die op zijn hoofd. Ze gaven Hem een rietstok in zijn rechterhand en vielen voor Hem op de knieën. Spottend zeiden ze: 'Gegroet, koning van de Joden,' 30 en ze spuwden op Hem, pakten Hem de rietstok weer af en sloegen Hem op het hoofd. 31 Nadat ze Hem zo hadden bespot, trokken ze Hem de mantel uit, deden Hem zijn kleren weer aan en leidden Hem weg om Hem te kruisigen.

Ter overdenking:

Ook vandaag hebben vele mensen een zware last te dragen: mensen getroffen door een ernstige ziekte, mensen getekend door zware tegenslagen, mensen die een geliefde verloren aan het leven of aan de dood, mensen die alles kwijtraakten door oorlog of natuurrampen. Zovele mensen die hun kruisweg gaan met verdriet en vele vragen, Jezus draagt hun kruis mee.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

3. Simon van Cyrene helpt Jezus het kruis te dragen

Lezing: Mattheus 27:32

32 Bij het verlaten van het pretorium troffen ze een man uit Cyrene die Simon heette, en hem dwongen ze het kruis te dragen.

Ter overdenking:

Gelukkig zijn er vele mensen die anderen helpen om de last te dragen, die voor iemand alleen veel te zwaar is. Ze zijn er, ze luisteren en helpen door een woord of een klein gebaar het verdriet en het lijden van medemensen te dragen. Ze laten hen niet in de steek. Zij blijven met hun genade, in Uw naam, bij ons.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

4. Jezus troost de bedroefde vrouwen

Lezing: Lukas 23:27-28

27 Een grote volksmenigte volgde Jezus, waaronder veel vrouwen die over Hem weeklaagden en zich op de borst sloegen. 28 Jezus keerde zich echter naar hen om en zei: 'Dochters van Jeruzalem, huil niet om Mij. Huil liever om jezelf en je kinderen (..)

Ter overdenking

Mensen kunnen echt diep geraakt worden door het kwaad, de hardheid en de pijn die anderen wordt aangedaan. Onze wereldsamenleving staat nog ver af van het Rijk van God, waar vrede en recht is voor iedereen. Maar tegelijk zie je hoe mensen bewogen blijven, hun compassie tonen, niet wegstaren bij de tranen die vloeien, niet doen alsof ze het onrecht niet zien.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

5. Jezus wordt van zijn kleren beroofd

Lezing: Lukas 23:34b

De soldaten verdeelden zijn kleren onder elkaar door erom te dobbelen.

Ter overdenking

Het overkomt miljoenen mensen, die alles verliezen wat hen zo dierbaar is, hun bezit, hun vrienden, hun werk, hun eer en goede naam. Mensen vluchten, soms in zeer gevaarlijke gammele boten, uit hun land en zijn elders toch niet welkom, ouderen verliezen door ziekte of een ernstige aandoening hun zelfstandigheid, kinderen worden door oorlogsgeweld beroofd van hun ouders. Velen moeten onbeschermd en kwetsbaar door het leven gaan.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

6. Jezus wordt aan het kruis genageld

Lezing: Johannes 19:16b-19

16b Jezus werd weggevoerd; 17 Hij droeg zelf het kruis naar de zogeheten Schedelplaats, in het Hebreeuws Golgotha. 18 Daar kruisigden ze Hem, met twee anderen, aan weerskanten één, en Jezus in het midden. 19 Pilatus had een inscriptie laten maken die op het kruis bevestigd werd. Er stond op: 'Jezus van Nazareth, koning van de Joden'.

Ter overdenking

Ook vandaag worden mensen vastgespijkerd. Ze worden uitgelachen of bedreigd omdat ze zich inzetten voor hun geloof en hun idealen. Ze worden vastgenageld op hun verleden en krijgen geen nieuwe kans, of ze worden vastgepind op hun achtergrond, hun geaardheid of beperking. Waar zijn de mensen die voor hen opkomen?

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

7. Jezus sterft aan het kruis

Lezing: Marcus 15:33-41

33 Op het middaguur viel er duisternis over het hele land, die drie uur aanhield. 34 Aan het einde daarvan, in het negende uur, riep Jezus met luide stem: 'Eloï, Eloï, lema sabachtani?', wat in onze taal betekent: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' 35 Toen de omstanders dat hoorden, zeiden enkelen van hen: 'Hoor, Hij roept om Elia!' 36 Iemand ging snel een spons halen, dompelde die in water met azijn, stak de spons op een stok en probeerde Hem te laten drinken, terwijl hij zei: 'Laten we nu maar eens zien of Elia komt om Hem eraf te halen.' 37 Nadat Jezus luid geroepen had, blies Hij de laatste adem uit. 38 En het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot onder in tweeën. 39 Toen de centurio, die recht tegenover Hem stond, Hem zo zijn laatste adem zag uitblazen, zei hij: 'Werkelijk, deze mens was Gods Zoon.' 40 Van een afstand stonden ook vrouwen toe te kijken, onder wie Maria van Magdala en Maria, de moeder van Jakobus de jongere en van Joses, en Salome. 41 Zij waren Jezus gevolgd en hadden Hem gediend toen Hij in Galilea verbleef. Zo stonden er nog veel meer vrouwen, die met Hem waren meegereisd naar Jeruzalem.

Ter overdenking

'Waar is God?' vragen vele mensen in hun lijden. Het is hun kreet van verlatenheid en onmacht. Lijden en verdriet doorkruisen ons leven. We maken het zelf mee, in tijden van

ziekte en verlies, maar we zien ook hoe het anderen diep raakt. Geloof en hoop raken erdoor aan het wankelen. Komt er ooit een nieuwe wereld? Bij het kruis staan enkele geliefden van Jezus. Zo bidden ook wij dat er mensen zullen zijn, geliefden, die ons bijstaan als alles duister is.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

De Paaskaars wordt uitgeblazen

Moment van stilte

Voorganger: Wij eren onze Bevrijder en Voorganger en leggen bloemen bij het kruis.

Nadat de voorganger de eerste roos bij het kruis heeft neergelegd, heeft ieder in de kerk de gelegenheid ook een roos neer te leggen.

Zingen O kostbaar kruis, o wonder Gods, Lied 578:1,2,4,6

1 O kostbaar kruis, o wonder Gods,
waaraan de Prins der glorie stierf;
ik wil om U zijn zonder trots,
ik acht verlies wat ik verwierf.

2 Bewaar mij dat ik roemen zou
dan in mijn Heren Christus dood.
Al wat ik anders noemen zou
is niets bij dit mysterie groot.

4 Het rode bloed, zijn koningskleed
bedekt het schandelijke kruis,
dat wordt door alles wat Hij leed
de levensboom van 't paradijs.

6 De aarde zelf is veel te klein
voor wie U waarlijk loven wil.
Uw liefde is een groot geheim,
zij vraagt geheel mijn hart en ziel.

8. Jezus wordt van het kruis afgenomen

Lezing: Johannes 19:38-40

38 Na deze gebeurtenissen vroeg Josef van Arimatea – die een leerling van Jezus was, maar uit angst voor de Joden in het geheim – aan Pilatus of hij het lichaam van Jezus mocht meenemen. Pilatus gaf toestemming en Josef nam het lichaam mee. 39 Nikodemus, die destijds 's nachts naar Jezus toe gegaan was, kwam ook; hij had een mengsel van mirre en aloë bij zich, wel honderd litra. 40 Ze wikkelden Jezus' lichaam met de balsem in linnen, zoals gebruikelijk is bij een Joodse begrafenis.

Ter overdenking:

Afscheid moeten nemen van iemand die je dierbaar is, doet ontzettend pijn. Zeker als het gaat om een mens die in de kracht van zijn leven moest sterven door geweld, of omwille van zijn inzet en zijn idealen, is het verdriet voor ouders en vrienden ondraaglijk. We gedenken allen die een dierbare zo

missen, die elke dag leven met het gemis, de pijn, de rauwe werkelijkheid van de leegte.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

9. Jezus wordt in het graf gelegd

Lezing: Johannes 19:41-42

41 Bij de plaats waar Jezus gekruisigd was lag een tuin, en daar was een nieuw graf, waarin nog nooit iemand begraven was. 42 Omdat het voor de Joden voorbereidingsdag was en dat graf dichtbij was, legden ze Jezus daarin.

Ter overdenking

Heel zijn leven heeft Jezus laten zien dat God mensen wil doen opstaan uit onmacht en verdriet, uit onbegrip en angst. De steen voor het graf is niet het einde van deze Mens van God. Het laatste woord is nog niet gesproken, want Gods liefde is sterker dan de dood en zal Jezus doen opstaan uit de dood, uit dit graf.

Zingen Blijf met uw genade bij ons, Lied 256

Slotgebed:

Uw liefde heeft hem toegedekt,
voor al de kou
tot in de dood.
Ook ons bewaart U
voor de nacht die blijft.
Laat deze Goede Vrijdag
voor ons daarvan een teken zijn,
om Hem, die ons leerde bidden:

Onze Vader

Zingen Heer hoor ons bidden, Melodie: De Geest des Heren heeft, Lied 686

1. Heer, hoor ons bidden aan,
de vragen van ons hart.
Wil onze pijn verstaan
in 't donker van de nacht.
Reik ons Uw licht weer aan
in liefde en geloof.
Kom, wakker in ons aan
de kleine vlam van hoop.

2. Heer, hoor ons bidden aan
om vrede en om licht
voor wie is heengegaan
nieuw land en ruimer zicht.
U blies ons leven aan,
wij zijn uw eigen vondst.
U blijft in ons bestaan,
uw adem leeft in ons.

3. Heer, hoor ons bidden aan
in hoop en vrees bijeen.
Eén is ons voorgegaan
dwars door het donker heen.
Wie in zijn spoor geleefd,
de mensen goed gedaan,
soms pijn geleden heeft,
zal uit de dood opstaan.

De Paaskaars wordt de kerk uitgedragen

We verlaten in stilte de kerk